



Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie

*Program nauczania języka polskiego
poza granicami Polski*

*Średni ogólny poziom nauczania języka
wiek uczniów: 7 - 9 lat*

Lublin 2008

Wydawnictwo: Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie,
20-078 Lublin, ul. 3 Maja 18/5A tel. (81) 5323813,
e-mail: info@pcn.lublin.pl
www.pcn.lublin.pl

Wstęp

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski obejmuje zakres średni ogólny nauczania języka polskiego i **zakłada znajomość treści objętych Programem nauczania języka polskiego poza granicami Polski na poziomie początkowym.**

Dokument zbudowany jest z zachowaniem struktury programu na etap początkowy. Ma charakter inwentarza, obejmującego: cele ogólne kształcenia, wymagania programowe – ogólne i szczegółowe, hasła programowe i tematykę, słownik oraz zakres treści gramatycznych. Wychodząc z założenia, że zainteresowania dzieci pozostają te same, poszerza się tylko zakres ich prezentacji w języku polskim, w programie powtarzane są hasła programowe i tematyka, poszerzona o zapis: *Ochrona przyrody* w haśle *Przyroda*.

Program stworzony został z zastosowaniem eklektycznego podejścia do nauczania języka polskiego poza Polską. Oznacza to, że próbuje się połączyć uczenie kompetencji komunikacyjnej z poznawaniem oraz rozumieniem kultury i realiów polskich. Realia rozumiane są jako „zjawiska należące do kultury życia codziennego (kultura ‘niska’). W opozycji do niej kultura [...] utożsamiana będzie z artystyczną i umysłową częścią działalności człowieka oraz jej wytworami, np. literaturą, filozofią, sztuką (kultura ‘wysoka’). [Gębala, 2006].

W edukacji dzieci proponujemy wykorzystać zarówno zabawy, piosenki, gry, jak i polską literaturę dziecięcą, film. Warto też za pomocą środka kultury masowej zainteresować dziecko sztuką, np. muzyką Chopina czy Moniuszki. Polecamy także odwołania do polskiej prasy dla dzieci, popularnych stron internetowych oraz inicjowanie korespondencji z polskimi rówieśnikami.

W celu stworzenia jednoznacznej interpretacji kluczowych terminów użytych w zapisie wymagań programowych, w dokumencie został zamieszczony *Słownik niektórych wyrażień stosowanych w Programie nauczania języka polskiego poza granicami Polski*.

W aneksie do *Programu...* dołączono antologię wybranych polskich tekstów dla dzieci oraz przykładowe opisy ćwiczeń, wypracowane przez uczestników szkolenia w oparciu o niniejszy program.

Zespół redakcyjny

1. Warunki realizacji program

Etap nauki	uczniowie w wieku 7 - 9 lat
Poziom zaawansowania	średni ogólny
Liczba godzin	150 godzin dydaktycznych

2. Cel ogólny

Nabycie kompetencji językowej umożliwiającej porozumiewanie się w języku polskim w sytuacjach typowych i nietypowych, w tym w zakresie kultury i realiów polskich.

3. Wymagania ogólne

1. Odczytywanie najważniejszych treści oraz intencji zawartych w tekstach pisanych i w wypowiedziach mówionych, w tym tekstów kultury dziecięcej.
2. Formułowanie wypowiedzi w sposób pozwalający na swobodną komunikację w sytuacjach życia codziennego, z uwzględnieniem kultury i realiów polskich.
3. Formułowanie dłuższej wypowiedzi pisemnej oraz ustnej, przy zachowaniu poprawności gramatyczno-stylistycznej, pozwalającej na komunikację z innymi osobami w języku polskim.
4. Posługiwanie się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka polskiego, stosownie do sytuacji, z zachowaniem większości konwencji socjokulturowych stosowanych w języku polskim.

4. Wymagania szczegółowe

4.1. Rozumienie ze słuchu

- 4.1.1. Rozumienie intencji i sensu dłuższych wypowiedzi ustnych na tematy znane i nieznane, mówionych w naturalnym tempie, w tym tekstów polskiej literatury i kultury masowej właściwej dla wieku ucznia.
- 4.1.2. Rozumienie ogólnego sensu wypowiedzi, właściwej dla wieku dzieci, w tym odtwarzanej z nośników multimedialnych.
- 4.1.3. Rozumienie konwersacji dwóch i więcej osób na różne tematy stosownie do wieku dziecka, pozwalające na włączenie się do rozmowy.
- 4.1.4. Domyślanie się znaczenia nieznanych słów występujących w wypowiedziach związanych z polską kulturą i realiami.

4.2. Rozumienie tekstów pisanych

- 4.2.1. Rozumienie ogólnego sensu tekstu czytanego, dotyczącego znanych i nieznanych tematów, w tym literatury dziecięcej i tekstów dziecięcej kultury masowej.
- 4.2.2. Rozumienie szczegółowego znaczenia tekstów informacyjnych, w tym dłuższych instrukcji i opisów.
- 4.2.3. Rozumienie relacji czasowych i związków przyczynowo-skutkowych w dłuższym opowiadaniu.
- 4.2.4. Rozumienie zachowań bohaterów literackich, m.in. w kontekście polskich norm kulturowych.
- 4.2.5. Rozumienie w tekstach pisanych poznanych polskich idiomów.

4.3. Mówienie

- 4.3.1. Wypowiadanie się na interesujący ucznia temat, relacjonowanie wydarzeń z przeszłości i opowiadanie o działaniach planowanych na przyszłość.
- 4.3.2. Formułowanie dłuższych wypowiedzi odnoszących się do teraźniejszości, przeszłości i przyszłości w różnych sytuacjach, z uwzględnieniem kultury i realiów polskich.
- 4.3.3. Porozumiewanie się w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych z zachowaniem większości konwencji socjokulturowych stosowanych w języku polskim.
- 4.3.4. Zdobywanie i udzielanie informacji na tematy dotyczące kultury i realiów polskich.
- 4.3.5. Formułowanie dłuższych wypowiedzi ustnych z zastosowaniem zdań złożonych zgodnie z poznanymi regułami gramatycznymi.
- 4.3.6. Formułowanie dłuższych wypowiedzi ustnych z zastosowaniem poznanych polskich idiomów.

4.4. Pisanie

- 4.4.1. Redagowanie tekstów na interesujący ucznia temat z zachowaniem konwencji socjokulturowych stosowanych w języku polskim.
- 4.4.2. Pisanie dłuższych wypowiedzi, z zastosowaniem zdań złożonych, zgodnie z poznanymi regułami gramatycznymi oraz z użyciem poznanych wyrażen idiomatycznych.
- 4.4.3. Redagowanie własnej wypowiedzi na podstawie poznanego tekstu literackiego, dzieła malarskiego, utworu muzycznego.
- 4.4.4. Stosowanie w zapisywaniu tekstów większości poznanych zasad ortograficznych.

5. Hasła programowe i tematyka

1. Ja i moi bliscy

- Kim jestem?
- Najbliższa rodzina
- Kolega, przyjaciel

2. Najbliższe otoczenie

- Mój dom
- Moja szkoła
- Moje ulubione przedmioty
- Moje miasto, kraj

3. Człowiek

- Części ciała
- Ubrania
- Zdrowie
- Posiłki
- Higiena osobista
- Zawody
- Komunikowanie się
- Wartości

4. Nauka i czas wolny

- Obowiązki szkolne
- Literatura dziecięca
- Media (np. telewizja, Internet, czasopisma)
- Sport
- Gry i zabawy
- Zainteresowania

5. Święta i tradycje

- Boże Narodzenie i Wielkanoc
- Święta narodowe
- Święta rodzinne

6. Przyroda

- Świat roślin
- Świat zwierząt
- Pory roku
- *Ochrona przyrody*

7. Polska w świecie

- Symbole narodowe
- Wielcy Polacy
- Zabytki

8. Podróże

- Środki transportu
- Mapa, plan miasta
- Zachowania w podróży
- Ciekawi ludzie, miejsca i wydarzenia
- Miasta polskie (np. Warszawa, Kraków)

6. Treści gramatyczne

6.1. Założenia metodyczne

Program zakłada funkcjonalne nauczanie gramatyki języka polskiego. Myślenie abstrakcyjne i pamięć logiczna u dzieci w wieku 7-9 lat nie są jeszcze dostatecznie wykształcone. *Nauczanie więc musi dotyczyć tego, co znajduje się w zasięgu wzroku dziecka; w centrum nauki znajdują się nazwy przedmiotów i osób, proste polecenia i zwroty (w żadnym wypadku formalna nauka gramatyki) nieprzydatne okażą się więc objaśnienie, terminy gramatyczne, i diagramy, a przydatne będą jedynie stale powtarzane przykłady sensownych, prawdziwych i znaczących dla dzieci zdań typu: Mam... Lubię... Umiem....Nie lubię...(Komorowska 1997).*

Na tym poziomie nauczania języka polskiego nie wprowadza się nauki o języku. Nie uczy się też reguł. W oparciu o materiał tematyczny i słownikowy, kształci się w uczniach umiejętność stosowania poprawnych form gramatycznych i ortograficznych w zakresie wskazanym w poniższym zapisie. **Treści powinny dotyczyć zdania i części mowy wprowadzanych jednocześnie i odnoszących się do zdania jako do podstawowej jednostki wypowiedzi.** Umiejętności gramatyczne uczniów mają być kształtowane w oparciu o ciekawe teksty i sytuacje komunikacyjne.

Treści gramatyczne w programie ujęto jako inwentarz zagadnień, w którym wyszczególniono części mowy, ich formy gramatyczne i funkcję w zdaniu.

6.2. Inwentarz zagadnień gramatycznych

6.2.1. Części mowy i ich funkcja w zdaniu

6.2.1.1. Rzeczownik

- w liczbie pojedynczej: w celowniku, narzędniku,
- liczbie mnogiej: w dopełniaczu, celowniku, bierniku, narzędniku, miejscowniku,

pełniący w zdaniu funkcję dopełnienia lub okolicznika.

6.2.1.2. Przymiotnik

- w liczbie pojedynczej: w celowniku, narzędniku,
- w liczbie mnogiej: w dopełniaczu, celowniku, bierniku, narzędniku, miejscowniku,

pełniący w zdaniu funkcję orzecznika.

6.2.1.3. Zaimek w liczbie pojedynczej i mnogiej: w bierniku, dopełniaczu, narzędniku

- osobowy
- dzierżawczy
- pytający
- wskazujący

pełniący w zdaniu funkcję dopełnienia.

6.2.1.4. Liczebnik w liczbie pojedynczej i mnogiej:

- główny: w dopełniaczu, narzędniku, miejscowniku,
- porządkowy: w dopełniaczu, bierniku, narzędniku, miejscowniku
 - liczebniki główne w zakresie: od 21 do 1000 oraz tysiące
 - liczebniki porządkowe w zakresie: od 1 do 20 oraz dziesiątki do 100

6.2.1.5. Czasownik

- w trybie przypuszczającym,
 - w czasie przyszłym prostym,
- pełniący w zdaniu funkcję orzeczenia.

6.2.1.6. Przysłówek

- w stopniu wyższym i najwyższym,
- pełniący w zdaniu funkcję określenia.

Uwaga: przysłówki w stopniu wyższym i najwyższym traktowane są jako odrębne wyrazy.

6.2.1.7. Wypowiedzenia:

- zdanie złożone współrzędnie ze spójnikami: *ale, albo*.
- zdanie złożone podrzędnie, połączone spójnikami: *gdy, ponieważ, gdy, kiedy*
- równoważnik zdania
- związki wyrazowe w zdaniu (związek zgody, rzędu i przynależności).

6.2.1.8. Ortografia:

- pisownia wyrazów z *ó* i *u*
- pisownia wyrazów z *rz* i *ż*
- pisownia wyrazów z *h* i *ch*
- pisownia polskich nosówek (*ę, ą*).

**7. Lista haseł do słownika minimum dla uczniów
w wieku 7-9 lat**

**Średni ogólny poziom nauczania języka polskiego
poza granicami Polski**

7.1. Uwagi do Słownika minimum dla uczniów w wieku 7 – 9 lat

1. Lista haseł powstała w oparciu o *Listę haseł do słownika podstawowego języka polskiego - II poziom nauczania* (Miodunka 1992).
2. Oryginalna lista haseł została intuicyjnie zweryfikowana przez nauczycieli polonijnych – uczestników szkolenia PCN, doświadczonych praktyków. Uwzględniano zmiany w zasobie leksykalnym współczesnego języka polskiego, które zaszły w ostatnich latach, specyfikę języka dzieci w wieku 7-9 lat, możliwości i potrzeby grup, z którymi nauczyciele pracują oraz wiedzę na temat trudności w uczeniu się języka polskiego dzieci z różnych kręgów językowych.
3. Hasła zapisane w słowniku kursywą zostały wprowadzone przez nauczycieli polonijnych na zasadzie prawdopodobieństwa subiektywnego.
4. Ze względu na funkcjonalność, hasła zostały zestawione w słowniku według kategorii gramatycznych.
5. W rubryce *Inne* znalazły się wymienione niżej części mowy. Poszczególnym hasłom przypisano cyfry, które mają następujące znaczenie:
 - (1) zaimek
 - (2) przyimek
 - (3) wykrzyknik
 - (4) spójnik
 - (5) partykuła.
6. W oddzielnym zestawieniu wyeksponowano liczebniki.
7. Odmienne części mowy występują w słowniku w następujących formach gramatycznych:
 - zaimki rzeczowne, rzeczowniki - w mianowniku liczby pojedynczej
 - przymiotniki i zaimki przymiotne - w mianowniku liczby pojedynczej rodzaju męskiego
 - czasowniki – w bezokoliczniku.

8. W słowniku – ze względu na częstotliwość użycia w polszczyźnie potocznej – występują niekiedy zdrobniałe formy rzeczowników. Nauczyciel powinien wówczas wprowadzić także formę podstawową.
9. Nazwy zawodów występują w rodzaju męskim. W miarę potrzeby nauczyciel winien wprowadzać elementy słowotwórstwa, tworząc żeńskie nazwy zawodów.
10. W słowniku nie występują nazwy własne.

Uczeń winien czynnie posługiwać się słownictwem związanym z tematyką określoną w programie, ale nie wymaga się od niego znajomości wszystkich słów występujących w słowniku.

7.2. Lista haseł do słownika minimum dla uczniów w wieku 7 – 9 lat.
Poziom średni ogólny

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
akcent	brakować	artystyczny	aktywnie	bądź (4)
antena	bronić	biologiczny	coraz	bowiem (4)
armia	brzmieć	błyskawiczny	dokładnie	czemu (1)
artysta	całować	boski	fajnie	czyli (4)
asystent	chwalić	budowlany	faktycznie	dopóki (4)
atak	chwytać	całkowity	głównie	dotąd (1)
atmosfera	ciągnąć	ciągły	gorzej	ej! (3)
auto	cierpieć	czynny	koniecznie	hop! (3)
babka	czynić	dodatkowy	naturalnie	ile...tyle (1)
bagaż	ćwiczyć	dokładny	niedawno	im ..tym (1)
bal	dochodzić	doktorski	niedługo	iż (4)
balkon	dodać	dolny	niezwykle	jakże (1)
bałwan	dojść	doskonały	normalnie	nareszcie (5)
basen	dokonać	dziki	oficjalnie	nieco (5)
bateria	domagać się	europejski	ogólnie	niekiedy (1)
bezpieczeństwo	dostawać	fajny	osobiście	niewiele (6)
białko	dotknąć	fizyczny	otwarcie	nigdzie (1)
biedronka	dotrzeć	gorszy	pełno	oba (6)
bieg	dotyczyć	górnym	poważnie	obok (2)
bigos	dziwić się	identyczny	powoli	ojej! (3)
blask	gryźć	jedyny	praktycznie	oprócz (2)
blok	huścić się	kolejny	prędko	oraz (4)
bocian	karmić	kolejowy	przeciwnie	oto (1)
bohater	kąpać	konieczny	przeważnie	pomiędzy (2)
brak	kłamać	ludzki	słusznie	póki (4)
brama	kłaść	łaskawy	specjalnie	półtora (6)
broda	korzystać	maszynowy	stałe	przedtem (1)
broń	kręcić	matematyczny	szczególnie	spośród (2)
brzoza	kręcić się	metalowy	szczegółowo	szkoda (1)
buda	krzyczeć	miejscowy	szczerze	tuż (5)
budzik	łapać	mieszkalny	ślicznie	tyle (1)
całość	marzyć	młodzieżowy	tradycyjnie	widocznie(5)
cień	mijać	morski	warto	wiele (6)
ciepło	milczeć	możliwy	widocznie	wokół (2)
czasopismo	mylić się	muzyczny	wkrótce	wraz (2)

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski. Poziom średni ogólny – materiał wypracowany na kursie „Efektywne metody nauczania ...”

Wersja z dnia 5 września 2008

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
częstka	nabrać	nagły	wprost	wszelki (1)
czyn	nagrać	następny	wspaniale	wzdłuż (2)
czytelnik	nagrywać	nerwowy	wszerz	zamiast (2)
dach	nalać	niedobry	wszędzie	zza (2)
dąb	naprawiać	nieważny	wygodnie	
dążenie	nauczyć	niewinny	wyraźnie	
deska	nazwać	niezły	zazwyczaj	
diabeł	obiecać	normalny	zdrowo	
dno	obowiązywać	obcy	zgodnie	
dobranocka	obserwować	ogólnopolski	znacznie	
dobro	obudzić się	ogólny	zwyczajnie	
dodatek	odbyć	olbrzymi		
dolar	odbywać się	osobisty		
dolina	odgrywać	osobny		
domek	odwrócić się	ostry		
dorobek	odzywać się	pionowy		
dostawa	ogłaszać	płaski		
dowódca	określać	początkowy		
drabina	określić	podstawowy		
drewno	opiekować się	popołudniowy		
drobiazg	opierać się	porządny		
drut	opracować	potężny		
duch	opuścić	poziomy (2)		
dusza	organizować	pozostały		
dym	osiągnąć	pozytywny		
dypłom	otrzymać	późny		
dyscyplina	otrzymywać	praktyczny		
działalność	ożenić się	prawdziwy		
działka	pasować	publiczny		
dzieło	paść	radiowy		
dziennikarz	pilnować	rakietowy		
dźwięk	podejrzewać	ranny		
efekt	podjąć	religijny		
ekipa	podrzeć	roczny		
elektrownia	pogadać	rolny		
epoka	poinformować	rozmaity		
etap	pojawić się	różowy		
fala	pokazywać	samotny		

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski. Poziom średni ogólny – materiał wypracowany na kursie „Efektywne metody nauczania ...”

Wersja z dnia 5 września 2008

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
farba	polecić	słoneczny		
festiwal	polecieć	specjalny		
filharmonia	polegać	syntetyczny		
finał	położyć się	szary		
gabinet	pomalować	szczególny		
gałąź	poprosić	szczegółowy		
generał	popsuć się	szczery		
głód	poradzić	śliczny		
głupstwo	posiadać	śmieszny		
gmach	posłuchać	środkowy		
gospodarstwo	postanowić	święty		
gospodarz	postarać się	teatralny		
górką	poszukiwać	towarowy		
grunt	poświęcać	trwały		
grzbiet	powrócić	turystyczny		
grzech	pozostać	twardy		
grzyb	pozostawić	twórczy		
guma	pragnąć	uroczysty		
guz	protestować	wczesny		
guzik	przebiegać	wewnętrzny		
gwiazda	przeczytać	wieczorny		
hektar	przedstawić	winny		
hodowla	przejmować się	wojenny		
huśtawka	przekazać	wojskowy		
izba	przekonać	wspaniały		
jagoda	przenieść	wstępny		
jakość	przeprowadzić	wybitny		
jazda	przerażać	wygodny		
jedno	przerwać	wyraźny		
kaczka	przerywać	wzajemny		
kamień	przesadzać	zbrojny		
kanal	przeżyć	zewnątrzny		
kapelusz	przybyć	zgodny		
kapitan	przydać się	złoty		
karabin	przyjeżdżać	znakomity		
kariera	przyjmować	zorganizowany		
karuzela	przylecieć	związany		
kasztan	przypominać	zwyczajny		

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski. Poziom średni ogólny – materiał wypracowany na kursie „Efektywne metody nauczania ...”

Wersja z dnia 5 września 2008

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
katastrofa	przyznać się	żelazny		
kibic	psuć	życiowy		
kij	pukać	żywy		
klamka	puścić			
klej	reprezentować			
kogut	rozegrać			
kolarz	roześmiać się			
komin	rozpocząć			
komórka	rozpocząć			
komunikacja	rozwijać się			
komunikat	różnić się			
konkurencja	ruszać			
kopalnia	ruszyć			
koparka	schować się			
korytarz	siać			
krok	sięgać			
król	skoczyć			
królowa	słuchać			
krzyk	spalić			
krzywda	spoglądać			
ksiądz	sprawdzić			
księżę	starać się			
kula	startować			
kurczak	stawiać			
kurs	stosować			
kurz	strzelać			
kwadrat	strzelić			
lalka	stwierdzić			
los	stworzyć			
lud	szczypać			
łapa	szeptać			
łeb	śnić się			
łopatka	tłumaczyć			
łódź	trafić			
łyżwa	trzymać się			
macocha	ucieszyć się			
magazyn	umawiać się			
małżeństwo	umówić się			

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
marka	umyć się			
matematyka	upaść			
materiał	urodzić się			
miasteczko	urosnąć			
milimetr	urządzić			
minąć	uspokoić się			
minus	ustawić			
miotła	uwierzyć			
miód	widać			
miska	wisieć			
młodość	wkładać			
moc	wozić			
mowa	wpaść			
mrok	wpisać			
mur	wrzucać			
naczynie	wsiąść			
naczynie	wspominać			
nadzieja	wspomnieć			
narzędzie	wybaczyć			
nastrój	wybierać się			
natura	wybuchnąć			
niebezpieczeństwo	wyciągać			
niepokój	wydać się			
nieprawda	wygonić			
niespodzianka	wyjaśnić			
nieszczęście	wykonywać			
ochota	wykorzystać			
ochrona	wymyślać			
odległość	wymyślić			
odmiana	wynieść			
odwaga	wyobrażać			
ofiara	wypaść			
ogon	wyruszyć			
ogródek	wyrzucić			
okolica	wysłać			
opad	wytłumaczyć			
operacja	wytrzymać			
opieka	wyznaczać			

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski. Poziom średni ogólny – materiał wypracowany na kursie „Efektywne metody nauczania ...”

Wersja z dnia 5 września 2008

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przymyki
opis	wyzywać			
organizacja	zabierać			
orkiestra	zachorować			
otoczenie	zadawać			
otwór	zadzwonić			
pacjent	zainteresować			
pałac	zająć się			
pamięć	zajmować			
panna	zajmować się			
papież	zajrzyć			
partyzant	zakończyć			
pasażer	zakończyć się			
paznokieć	zamknięty			
pewność	zapalić			
piasek	zapisać			
piec	zapłacić			
piekarz	zapropionować			
pieśń	zaprosić			
pisak	zasnąć			
pismo	zastanawiać się			
piwnica	zastanowić się			
plus	zatrzymać			
pobyt	zatrzymać się			
podwórze	zawieźć			
poezja	zawołać			
pojedynek	zbadać			
pojęcie	zbliżyć się			
pokarm	zdać			
pokład	zdarzać się			
pokolenie	zderzyć się			
położenie	zechcieć			
pomieszczenie	zejść			
pomnik	zepsuć			
pora	zepsuć się			
porozumienie	zgadnąć			
porównanie	zginać			
port	zgłosić się			
potrzeba	zgodzić się			

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski. Poziom średni ogólny – materiał wypracowany na kursie „Efektywne metody nauczania ...”

Wersja z dnia 5 września 2008

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przymyki
powieka	zgubić			
powrót	zjadać			
pożar	złamać			
problematyka	zmieniać			
produkt	zmienić			
przedstawienie	zmniejszyć			
przegląd	znać się			
przeszkoda	znaleźć się			
przeszłość	znieść			
przód	znosić			
przyjemność	zorganizować			
przyjęcie	zostawiać			
przyszłość	zostawić			
rakietę	zrezygnować			
rama	zrywać			
ramię	zwariować			
religia	związać			
remont	zwrócić			
reszta	żartować			
rewolucja				
robak				
rozbudowa				
rozkaz				
rozkład				
rozmiar				
rozum				
rzut				
sarna				
satelita				
sąsiadka				
sekunda				
sezon				
skała				
skok				
skrzydło				
służba				
sosna				
spektakl				

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski. Poziom średni ogólny – materiał wypracowany na kursie „Efektywne metody nauczania ...”

Wersja z dnia 5 września 2008

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
sprzęt				
stan				
stanowisko				
start				
stodoła				
stopa				
strach				
straszny				
strumień				
<i>strumyk</i>				
stworzenie				
suma				
sumienie				
sygnał				
symbol				
szansa				
szczebel				
szept				
szerokość				
szyja				
ścieżka				
ślub				
śmiech				
śpiew				
świadek				
świątynia				
tajemnica				
taniec				
targ				
taśma				
tekst				
tempo				
tlen				
tłok				
tłum				
tona				
tor				
torba				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
towar				
tradycja				
transport				
trener				
treść				
troska				
trójkąt				
trud				
turniej				
tytuł				
ulga				
umowa				
urząd				
usługa				
usprawnienie				
ustalenie				
utwór				
uznanie				
wada				
waga				
warga				
wariat				
warunek				
węgiel				
wiadro				
wiara				
widok				
widz				
widzenie				
wiedza				
wielkość				
wierzba				
wieża				
więzienie				
wina				
wino				
wnętrze				
wola				

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski. Poziom średni ogólny – materiał wypracowany na kursie „Efektywne metody nauczania ...”

Wersja z dnia 5 września 2008

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
wóz				
wrażenie				
wstęp				
wybór				
wybrzeże				
wybuch				
wychowanie				
wydarzenie				
wykonawca				
wykorzystanie				
wymiar				
wyobraźnia				
wyobrażenie				
wypowiedź				
wyprawa				
wyspa				
wystąpienie				
wyścig				
wytrzymałość				
zając				
zakaz				
zakład				
załoga				
zamiar				
zapas				
zapewnienie				
zaufanie				
zbiornik				
zboże				
zdarzenie				
zdjęcie				
zdolność				
zdziwienie				
zebranie				
zgoda				
zło				
złodziej				
złoty				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
znajomość				
żaba				
żart				
żelazo				
życiorys				

Wykaz liczebników głównych i porządkowych

Liczebnik główny

21	dwadzieścia jeden, dwudziestu jeden
22	dwadzieścia dwa, dwudziestu dwóch
23	dwadzieścia trzy, dwudziestu trzech
30	trzydzieści, trzydziestu
40	czterdzieści, czterdziestu
50	pięćdziesiąt, pięćdziesięciu
60	sześćdziesiąt, sześćdziesięciu
70	siedemdziesiąt, siedemdziesięciu
80	osiemdziesiąt, osiemdziesięciu
90	dziewięćdziesiąt, dziewięćdziesięciu
100	sto, stu
101	sto jeden, stu jeden
102	sto dwa, stu dwóch
200	dwieście, dwustu
300	trzysta, trzystu
400	czterysta, czterystu
500	pięćset, pięciuset
600	sześćset, sześciuset
700	siedemset, siedmiuset
800	osiemset, ośmiuset
900	dziewięćset, dziewięciuset
1000	tysiąc, <i>odm. jak rzecz.m 2, lm D.</i> tysiący

Liczebnik porządkowy

pierwszy
 drugi
 trzeci
 czwarty
 piąty
 szósty
 siódmy
 ósmy
 dziewiąty
 dziesiąty
 jedenasty
 dwunasty
 trzynasty
 czternasty
 piętnasty
 szesnasty
 siedemnasty
 osiemnasty

dziewiętnasty
dwudziesty
trzydziesty
czterdziesty
pięćdziesiąty
sześćdziesiąty
siedemdziesiąty
osiemdziesiąty
dziewięćdziesiąty
setny

8. Wykaz proponowanych idiomów polskich

1. zdrów jak ryba
2. piąte koło u wozu
3. pracowity jak mrówka
4. powolny jak ślimak
5. koń by się uśmieł
6. kupować kota w worku
7. leje jak z cebra
8. serce z kamienia
9. odwracać kota ogonem
10. zagrać komuś na nosie
11. zły jak osa
12. zzielenieć ze złości

9. Słownik niektórych wyrażen stosowanych w Programie nauczania języka polskiego poza granicami Polski

intencja {wypowiedzi} - zamiar, cel, który kieruje czymś działaniem (także słownym); chęć, pragnienie, motyw.

idiom - stała dwu- lub kilkuwyrazowa konstrukcja językowa (zwrot lub wyrażenie) właściwa danemu językowi, której znaczenia nie da się wyprowadzić ze znaczenia poszczególnych wyrazów. Idiomów nie można dosłownie tłumaczyć na inne języki.

kompetencja socjokulturowa - zrozumienie i stosowanie zasad zachowań, obyczajów, zwyczajów narodowych, społecznych wynikających z tradycji i kultury narodu polskiego; kompetencja socjokulturowa na poziomie dziecka w wieku 7-9 lat to na przykład: przedstawianie się w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, używanie form grzecznościowych, przedstawianie osoby trzeciej, powitania i pożegnania, zachowanie przy stole (np. świątecznym).

kultura - artystyczna i umysłowa część działalności człowieka oraz jej wytwory, np. literatura, filozofia, sztuka (kultura „wysoka”) /za: E. Gębala, *Realia i kultura w nauczaniu języka polskiego jako obcego*/.

nieoficjalna odmiana języka - język charakterystyczny dla poszczególnych grup rodzimych użytkowników języka, np. mówiony język dzieci, gwara środowiskowa, żargon uczniowski.

oficjalna odmiana języka polskiego - język ogólny, np. urzędowy, literacki.

realia - zjawiska należące do kultury życia codziennego (kultura „niska”) /za: E. Gębala, *Realia i kultura w nauczaniu języka polskiego jako obcego* [w:] E. Lipskiej i A. Seretny2006/.

rodzimy użytkownik języka polskiego - osoba, dla której język polski jest ojczystym i pierwszym językiem.

tradycja - przekazywane z pokolenia na pokolenie historycznie ukształtowane obyczaje, poglądy, wierzenia, zasady postępowania, sposoby myślenia; zwyczaj.

10. Literatura

1. Bańko M., *Wykłady z polskiej fleksji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005
2. Bartnicka B., Sinielnikoff R., *Słownik podstawowy języka polskiego dla cudzoziemców*, Wydawnictwo PAKT, Kielce 1999
3. *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, pod red. S. Urbańczyka, Ossolineum, Wrocław 1978
4. *Encyklopedia języka polskiego*, pod. red S. Urbańczyka, Ossolineum, Wrocław 1991
5. Kita M., Polański E. *Słownik tematyczny języka polskiego*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2002
6. Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, WSiP Warszawa 1997
7. Kurzowa Z., *Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego*, Kraków 1999
8. Kurzowa Z., Zgólkowa H., *Słownik minimum języka polskiego*, SAWW Poznań 1992
9. Lista haseł do Słownika podstawowego współczesnej polszczyzny (II poziom nauczania) [w:] *Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny*, pod red. W. Miodunki, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1992
10. Miodunka W., *Program gramatyczno-syntaktyczny w nauczaniu języka polskiego jako obcego*. [w:] *Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny*. Zbiór materiałów opracowanych przez Komisję Ekspertów Ministerstwa Edukacji Narodowej, UJ, Kraków 1992
11. Nagórko A., *Zarys gramatyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006
12. *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, pod. red H. Zgólkowej, Tom. 14, Poznań 1998

13. *Standardy wymagań dla poszczególnych certyfikatowych poziomów zaawansowania znajomości języka polskiego jako obcego*, www.buwiwm.edu.pl
14. *Wrocławska dyskusja o języku polskim jako obcym*, pod red. A. Dąbrowskiej, Wydawnictwo WTN, Wrocław 2004
15. *Z zagadnień dydaktyki języka polskiego jako obcego*, pod red. E. Lipskiej i A. Seretny, Universitas, Kraków 2006
16. Zgółkowa H., Bułczyńska K., *Słownictwo dzieci w wieku przedszkolnym. Listy frekwencyjne*. UAM, Poznań 1987
17. Zgółkowa H., *Podstawowy słownik języka polskiego z zarysem gramatyki polskiej*, Poznań 2008

Program powstał pod kierunkiem:

Małgorzaty Małycki

Jolant Studzińskiej

Janusza Woźniaka

dr Joanny Wójtowicz

Małgorzaty Wróblewskiej